

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izvemši ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejemati, za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gold., za pol leta 8 gold., za četrt leta 4 gold. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gold., za četrt leta 3 gold. 30 kr., za en mesec 1 gold. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 krajc. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele za celo leto 20 gold., za pol leta 10 gold. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gold. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gold. — Za oznanila se plačuje od četiristopne petit-vrste 6 kr. če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr. če se dvakrat in 4 kr. če se tri- ali večkrat tiska. Vsakokrat se plača štempelj za 30 kr. Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani na celovski cesti v Tavčarjevi hiši „Hotel Evropa“.

Opravništvo, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila t. j. administrativne reči, je v „Narodni tiskarni“ v Tavčarjevi hiši.

Sledečo peticijo je poslalo ljubljansko slovensko politično društvo za brambo narodnih pravic „Slovenija“ na Nj. Vel. cesarja. Čujemo, da bodo rodoljubi, društva, občine itd. po vsej Sloveniji s podpisi tej peticiji pristopili.

Vaše ces. kr. apostolsko Veličanstvo!
Najmilostivejši cesar in gospod!

S pravim veseljem in živo hvaležnostjo so Najvišjemu prestolu zvesto udani avstrijski narodi spomenske besede Vašega c. kr. apostolskega Veličanstva čuli: Naredite mir med mojimi narodi.

Upali smo, da se bode to vzvišeno odločenje tem prej izpolnilo, ker je Vaše Veličanstvo izvolilo pozvati v svetovalstvo Svoje najvišje krone take možé, katerim je bil lepi nálog dan, pomirjenje med narodi in deželami habsburške monarhije doseči.

Pričakovati smo smeli to tem prej, ker spoznavamo v diplomu od 20. oktobra 1860, katero je Vaše Veličanstvo kot nepreklicljiv državni zakon slovesno proglasilo, zagotovljeno podlogo onega obnovenja avstrijskega cesarstva, v katerega okvirjih bi vsi stoletja skupaj živeči narodi, varovaje svoje narodne in zgodovinske pravice, razvijali se veselo in povzdignili skupno avstrijsko domovino do moči, ki je njenega visocega poklica vredna.

Obžalujemo pak, da moramo Vašemu Veličanstvu izpovedati, da se ta naša lojalna upanja niso izpolnila, temveč da se je pod sedanjo vlado Vašega Veličanstva moč in

veljavo države slabeči razpor še pomnožil. — A naravnost nepregledno daleč bi ta razpor posegel, ako bi se izvršile zadnje dni priobčene namere o državnem avstrijskem zastopu, kakoršne ima ena posamezna stranka naše vélike domovine, — namere, ki potrjeno pravo deželnih zborov uničujejo, ravnopravnost avstrijskih narodov na korist one stranke škodujejo, in utrjujejo absolutno gospodstvo ene manjšine nad vsemi narodi in strankami, ki ne spadajo k tej posamezni stranki.

Slovenski narod, čegar sinovi so v neprestani zvestobi in udanosti za Najvišji prestol Vašega Veličanstva v tolikih bitvah navdušeno in pogumno krvaveli, ob mirnem času pa vselej zvesto svoje državljanske dolžnosti izpolnjevali, — ne more se sprijazniti s takimi namerami tem manj, ker je jasno, da imajo ta cilj, avstrijskim Slovanom najvažnejše državljansko pravo kratiti, namreč pravo pristojnega in pravičnega parlamentarnega zastopstva.

Ta krivica bi pa Slovence tem huje zadel, ker po nameravani volilni reformi bi imel pol drug milijon broječi slovenski narod s komaj dvanajstimi poslanci zastopan biti.

Vaše Veličanstvo! Vedno zvesti slovenski narod je živo prepričan, da očetovsko srce njegovega blagega in pravičnega cesarja vse narode in plemena z enako ljubeznijo objemlje. Iz tega trdnega prepričanja gledajo narodi s tem večjim zaupanjem k Vašemu Veličanstvu, ker hočejo ono protečo nevarnost odvrniti, ki je izražena v Vašemu Veličanstvu že izročeni adresi češkega na-

roda, da bi se s to nameravano volilno reformo „dejanstvene razmere ustvarile, ktere bi celo posredujoči oblasti Vašega Veličanstva zavire delati mogle.“

Vaše Veličanstvo!

V tem resnem času stopamo pred posvečeni prestol Vašega Veličanstva s spoštljivo prošnjo: naj izvoli Vaše Veličanstvo vsled Svoje vladarske oblasti ustaviti to ravnanje na pogubonosnem potu, in v svetovalstvo Najvišje krone može poklicati, ki bodo na podlogi polne ravnopravnosti zaželeno spravo med narodi in deželami uresničili.

Bog ohrani, Bog blagoslovi Vaše Veličanstvo!

Politični razgled.

Notranje dežele.

Gospodska zbornica je v sredo zopet imela sejo in brez spremembe sprejela postavbo, da smejo ranocelniki, kakor graduirani doktorji, notranje bolezni ozdravljati. Dosedaj to nij bilo dovoljeno, a v resnici se nobeden ranocelnik stare prepovedi, katero je že cesar Josip I. bil izdal, nij držal. Zato je pametno, da so se te razmere postavno uredile. Postavni načrt o pridobivnih in gospodarskih družbah se je sprejel s tem, da morajo vsi društveniki skupno poročstvo za društveno delovanje prevzeti.

Proti **volilni reformi** in direktnim volitvam ne stojé samo Slovani, ampak tudi znatni del nemškega prebivalstva. Na nemškem Štajerji je 204 občin in 54 konservativnih društev podpisalo prošnjo do cesarja proti volilni reformi in še vedno občine pristopajo, celo v mestih, kakor v Ljubnu se pridruže peticiji. Ustavoverni listi pa skušajo vse te ljudske izjave ali celo zamolčati

Listek.

Ivan Erazem Tatenbah.

Izvirni historični roman iz slovenske zgodovine.

(18. nadaljevanje.)

„Za božjo voljo, to ne bo dobro izšlo“, rekel je Pavmgartner Tatenbahu tresoč se od straha, ko je enkrat razpovedal vse govorice, ki so v mesto prišle.

„To nij nič hudega,“ odgovori Tatenbah mirno. „Vse mora tako biti.“

„Ali da Hrvatje v našo deželo vpadajo, da bode ljudstvo mislilo, da so naši sovražniki? In ti požari in poboji? Nazadnje pridejo celo do nas in ne ločijo ni prijatelja ni sovražnika?“ vprašuje meščan.

„Večina vojske pride iz Hrvatskega. Prej pa je treba, da poznajo našo zemljo. Samo zato so se bile one čete prikazale. Čas se bliža. Vi se nemate ničesa bati. Samo gledite, da ste vi pripravljeni in da mi mestno sodrgo skupaj držite, da vsaj proti nam ne bode divjala.“

„Pa kaj, če vas cesarski prenačijo. Tega

se jaz bojim. Že se o stvarih preveč govori, a nikjer še nij nič videti, da mislite kaj začeti. Pripravljeni niste, gospod grof. Meni se tako zdi...“

„Nič vam se naj ne zdi“, pravi grof, in potegne iz žepa pismo, katero meščanu pokaže.

Pismo je bilo od Frankopana, latinski pisano.

Načrtan je bil v njem ves plan, po katerem naj Tatenbah dela.

Zarotnikom je bilo največ ležeče na tem, da dobodo Gradec, kot vladno središče v svojo pest. V tistem času to nij bilo tako težko. Kdor je imel grad in je vanj vrgel nekoliko vojakov, ta je imel celo mesto v roci in se je mogel polastiti vseh vladnih poslov in prostorov.

Posadka je bila tačas kakor povsod, tako tudi v trdnjavi graškega gradu majhena. Vendar nij bilo mogoče Tatenbahu na tihem in brez hrupa tako vojsko skupaj spraviti, da bi se bil s silo mogel polastiti trdnjave. Kar s silo nij moglo iti, snovalo se je z zvižajo. Za to je Frankopan naredil črtež.

Z izgovorom, da hoče zarad nevarnosti

pred roparji svoje zaklade v svoji hiši na Lugeku v Gradci spraviti, imel je po tem črteži Tatenbah več pokritih voz v Gradec spravljati. V teh vozovih bi bili skriti najčvrstjši hrvatski vojaki iz granice. Pri „železnih vratih“ bi se moralo kako kolo pri vozovih zlomiti, ali sploh kak zadržek najti, da bi se vozovi vstavili, hrvatski junaki iz njih poskakali in v zvezi z vozniki in nekaterimi že v Gradci pripravljenimi Tatenbahovimi zaupnimi vojniki in hlapeci stražnike pri mestnih vratih pobili, v mesto udrli, in skozi skrivni podzemeljski pot ki drži iz cesarske hiše do grada, posadko na gradu nenadno napali in tako grada se polastili. To dobljeno, vse dobljeno.

Vse to je bilo v Frankopanovem pismu, katero se pozná dan denes v celoti samo po obsežku, iz originala so ostale dokumentarčno samo početne besede: „Care frater, significo tibi, quod Turcae jam sunt in provincu progressus facturi.“ (Dragi brate, nánanzam ti, da so Bosnjaci že pripravljeni prodreti. — Čudno je, da se v aktih ime- nujejo vojaki iz juga „Turcae“, najbrž je to

ali jih kot malenkostne smešiti. Zlasti proti Čehom divjajo in kličejo policijo na pomoč, da bi ona zabranila nabiranje podpisov.

Z dalmatinskimi poslanci se ministerstvo še zmirom upa pogoditi, da bodo za kake male koncesije oddali svoje glasove v prid volilne reforme. Da resnico povemo, se tudi nam državni poslanec pop Danilo ne zdi dosti značajan; mož že dolgo hrepeni po škofijskem sedežu in se sladka okolo vsakega ministerstva. Zanašamo se pa, da njegovi tovariši ne bodo pred očmi imeli svoje osobne koristi, ampak se ravnali po zahtevah svojega naroda.

Na **Češkem** mesto za mestom, občina za občino pristopajo k peticiji na cesarja. Tudi mestni odbor praški je v posebni seji sklenil, odposlati peticijo zoper direktne volitve. Sicer pa policija zabranjuje vse tabore, ki so se sklicavali na 2. februar, konfiskuje pole za podpise in stori vse, kar se more zgoditi samo v najhujši policijski državi. Vendar narodovega glasa ne more zadušiti.

V **ogerski** državni zbornici še zmirom prežvekuje svoj res težko prebavljivi budget; za levičnjakom govori Deakovec, za Deakovcem zopet levičnjak in tako gre naprej brez konca in kraja, vse to pa pred praznimi klopki. V tem pa je finančni minister Kerkapoly, kakor se je zdaj poizvedelo, v Londonu na borzi z novim ogerskim posojilom malo nesrečo doživel, da 20. in 21. januarja, ko bi se morala podpisavati, se nij našlo dovolj podpiscev po naznačenem kursu. Ta fiasko je tem sitnejši za magjarske državnike, ker si domišljujejo, da vsa Evropa se uklanja njihovemu Magjarorzsag-u in tem sramotnejši, ker se je pet dni poprej na japonsko posojilo več ko treba podpisalo.

Magjarski učenjak **Vambery** se zopet v „P. L.“ oglašja in dokazuje, da je srednjeazijsko vprašanje samo predigra k rešenju orientalskega vprašanja. Rusko le za to proti Indiji sili, da Angleže plaši ter jih po homatijah v indijskih posestvih zadržuje, da se ne bodo mogli vtikati v orientalske zadeve, kadar bo Rusija od azijske strani skozi Armenijo se bližala Carigradu. Vambery opominja na to, da so že med krimsko vojsko v Sebastopolu indijski nezadovolneži se posvetovali z ruskimi oblastnjami, in da je tačas se izlegel sepoyski upor. Sedaj hoče Rusija pri Indu početi in pri Bosporu nehati. „Naj tedaj pazijo magjarski državniki, dokler še nij vse zamujeno.“

Vnanje države.

Protestantovski najvišji cerkveni svet v Berlinu izročil je **pruskemu** deželnemu zboru spomenico, v kateri se zavaruje proti novim cerkvenim postavam, ter pravi, da so

vsled osobnega zmenka, ali pa za to, ker so tačas pri nas vse vojne čete iz juga za Turke imeli, kakor še dan denes naš najprosteji kmet, kadar o bodoči vojski čuje, meni, da bode vojska s Turkom.)

Meščana groza strese.

„Zaupal sem vam mnogo, a zanašam se, da nikomur, niti enemu človeku o tem ne govorite,“ pravi grof.

„Jaz nijsem ničesa čul, nečem ničesa vedeti več. Bog nas varuj!“ šepeta Pavmgartner.

In ker mu tu nij bilo dobro pri srci, poslovi se. Iz Tatenbahove hiše gredoč, ozre se na pragu gori in doli po ulicah, ali ga kak osebni sovražnik ne vidi, da od Tatenbaha pride. Zavije se potem v plašč in s trdnim sklepom, da se bode odslej bolj varoval, ničesa vprašal, ničesa govoril, temuč samo v božjo previdnost zaupal in čakal, kako se bodo stvari same in kolikor mogoče brez njega razvile, koraka brzo domú.

(Dalje prih.)

nepotrebne. Ako pa deželni zbor one postave vendar le sklene, bode s tem razrušil cerkveni red. Vlada bode baje porabila ves svoj upljiv, da se omenjene postave potrdijo. Zopet nov korak k še hujšemu državnemu absolutizmu! M. Ztg. piše, da je pruski dvor še le po tem sklenil, žalovati po Napoleonu, ko so to v Petrogradu storili, ter Bavarci, Saksonci in Virtemberg vprašali v Berlinu, kaj da jim je o tej zadevi storiti. Najdalje bode neki saksonski dvor žaloval, cele tri tedne. —

Bavarski vojni minister baron Prankh bode baje odstopil. Opraviti sedaj tako nema nič, ker je Prusija vse važneje vojaške zadeve sebi prilastila.

Francoski odbor trideseterih je v seji ves predlog o ustavnih vprašanjih dogotovil, samo vprašanja o nazočnosti predsednikovi v posvetovanjih, ki je jedro vsega prepira, nij mogel rešiti. Hoče se baje še enkrat s Thiersom o tem dogovarjati. Monarhisti se stavega Thiersa boje, ker s svojo izvrstno zgovornostjo v zbornici vse njih sebične spletke gotovo pobije. Zato bi ga radi odpravili. Se ve, da se Thiers ne bo udal. A hudi boji bodo v narodni skupščini. Jules Favre je pri shodu, katerega so imeli poslanci republikanske levice, odločno rekel, da, ako manjšina odbora ne prinese nasprotnega predloga, bode on to storil. „Vprašanje o republici“, je rekel nekdanji minister vnanjih zadev, mora priti na vrsto, ker prihodnost dežele je v nevarnosti.

Trgovska pogodba med Francosko in Angleško je bila denes podpisana.

Iz **srednje Azije** se poroča, da Emir kabulski, najmočnejši vladar v Afganistanu, letošnjo zimo ne pojde v Dželalabad, ker je za gotovo izvedel, da gresta Abdul Rhaman Khan in Izai Khan z vojsko proti Badakšanu in Kandoru, ter da bodeta, ako se jima tu posreči, zgrabila Balkh. Angleži mislijo, da sta oba zmagavna kneza v ruski službi, ter da operirata gotovo v soglasji z Rusi. Angleži so se jeli zares bati za Indijo. General Mac Murdo stoji s tremi divizijami pešcev, eno divizijo konjikov in eno brigado artilerije v taboru pri Itussun Abdali. V kratkem se bode slišalo kaj več.

Dopisi.

Iz Novega mesta 29. jan. [Izv. dop.] (Način, po katerem ima zidati se novo poslopje za čitalnico v Novem mestu.)

1. „Narodna Čitalnica“ je kupila v Novem mestu pod Retf. brj. 165/1 v zemljiški knjigi zapisano hišo z vrtcem in drugimi pritliklinami za 1000 gl. in sosedno hišico pod Retf. brj. — za 210 gl.

2. Proračun izkazuje, da se bo potrebovalo za zidanje 8—10.000 gl.

3. „Narodna Čitalnica“ jemlje potrebni denar za zidanje na posodo; da si pa lažje preskrbi denar, namerja dolg razdeliti na več upnikov.

4. Najmanjši znesek, ki se vzame na posodo je 25 gl.

5. Ako želi kdo svoje posojilo doplačevati na več kratov, prilično po mesečnih doneskkih, mu je to na voljo dano. Prvi mesec naj bi se vsaj po 2 gl. plačalo, za naprej pa vsaj po 1 gl. Manj ko 1 gl. na mesec ne more se sprejemati, zavoljo računstvenih ovir.

Vsokratni doneski se bodo potrjevali z začasnimi sprejemnicami. Kadar pa kdo doplača vse svoje zagotovljeno posojilo, dobi v roke dolžno pismo črez vse svoje posojilo.

7. Poslopje se bo sproti zidalo posojenim denarjem. Ker se je nadejati živahne podpore od tukajšnjih društvenikov čitalni-

nih, gorečih za to poduzetje, in ker je že dosti brezplačnega dela, kakor tudi veliko daril v denarjih zagotovljenih, sme se pričakovati, da bo zidovje kolikor naraste, zmirom več vredno, nego posojilo, ki se bode do tistega časa potrebovalo.

8. Ko bo novo Čitalnično poslopje dovršeno, bode se ves dolg v prvi vrsti na to poslopje intabuliral, ako bi večina upnikov zahtevala, in dve leti od dneva slovesnega pričetka v novi hiši bo društvo „Čitalnica“ tistim upnikom, ki se bodo oglasili za to, in tudi po tem redu, kakor se bodo oglasili, njihove posojene denarje vračati začela; poprej pa nobeden svojega posojila nemore odpovedati.

9. Dokler kakšnemu upniku nij povrneno njegovo posojilo, ima on nasproti dolžnici „Čitalnici“ tiste pravice, katere daje po postavah dolžno pismo, oziroma na tukaj odločene pogoje in na društvena pravila „Čitalnice.“

10. Kdor v ta namen daruje „Čitalnici“ najmanj 25 gl. ali na enkrat, ali na več kratov, bode se kot ustanovnik v nalašč za to osnovano zlato knjigo vpisal in njegova slika (fotografija), ako jo bo pridjal blagovolil, bode se v stavbeni Album v večni spomin zadržala. Ako je daritelj zunajen, postane dosmrten brezplačen časten ud „Čitalnice“; ako bi pa stanoval v Novem mestu in hotel uživati društvene v § 6 pravil zagotovljene pravice, bi na mesec 50 kr. kot znižani znesek plačeval.“

(Čitalnica v Novem mestu, kot glavnem mestu cele dolenjske Kranjske dežele je velike važnosti. Ona bode pravi naš dolenjski „narodni dom“, zbirališče narodnjakom in domoljubom. Naj tedaj slovenski rodoljubi vsega Dolenjskega podpirajo nas, da bodemo srečno postavili to narodno središče. Vse slovenske časopise in glasila kakor tudi društva prosimo, naj nam z besedo in dejanjem v pripomoč bodo.)

Iz Toplice na Dolenjskem 28. jan. [Izv. dop.] Polagano sicer, ali vendar prodira narodno zavedanje bolj in bolj tudi v naše globlje dolenjske kraje, in nemškutarstvo pojemlje. V dokaz temu samo en primer. Pri nas smo imeli nemškutarskega župana, ki je sedem let županoval in nemškutaril, in ga na noben način nij bilo odpraviti. „Če hočem odstopiti ali ne, to je v moji moči“ rekal je. Stoprv, ko mu je bila globa 20 gl. naložena, je odstopil in dal komaj 4 dni pred volitvijo pod lipo oklicati novo volitev. Tako smo proti koncu ravno preteklega leta dobili novega župana, ki ne zna nemškutariti in nam narodno vsaj ne škodi. In reči se more, da so to storili možje, podučeni baš s „Slovenskim Narodom“.

Ako se posilne direktne volitve razpišejo, ne bodo nemškutarji po naših krajih nič opravili. Mi bodemo že volili može za volilce, kateri bodo trdno stali na strani narodnih in pravice našega slovenskega naroda zagovarjajočih poslancev.

Iz Žavca, 29. jan. [Izv. dop.] Kakor je bilo v Vašem veliko cenjenem listu naznanjeno, bil je v nedeljo 26. t. m. v žavski čitalnici „Venček“. — Čitalnična dvorana je bila prav lično dekorirana, izvrsten sextet godeov iz Henrikovega Gradca je radoval plešaželnob občinstvo, katero se je ta dan v prav obilnem številu sešlo, in rajal je celi večer do zjutraj med vsemi nazočimi prav vesel

duh. — Tudi nas slovenske Štajerce zanimiva nova volilna reforma. Nekateri polnaroden kratkogledci misli, da je tista specijelno za nas dobra; ker smo dozdej v državnem zboru (vsled propada pri deželno-zborovih volitvah v Mariboru) po dveh nemškutarjih zastopani bili, in zdaj nam je mogoče 2 ali 3 v državni zbor spraviti. Ali tak kratkoglednež ne vidi, da bi nam štajerskim Slovincem po pravici šlo vsaj osem poslancev, ako bi Nemci pravično razdeljevali in ne mislili samo na to, kako bi Slovence in Slovane zatrli.

Zatorej bodemo, kakor brž se iz drugega Slovenskega, in posebno iz našega vseslovenskega središča Ljubljane, začetek stori, tudi na cesarja pritožbe podpisali. In vselej slovenski in vrlo narodni naš trg, med slovenskimi kraji spodnjega Štajerja ne bo zadnji ostal.

Iz Materije na Primorskem 29. jan. [Izv. dop.] Že večkrat se je pisarilo zaradi tukajšnje nadžupanije; torej prosim, da bi ne prezrli ovih vrstic, katere sem namenil iz naše okolice obrniti. Ko se je proti koncu starega leta držala volitev novega nadžupanstva, bilo je vse v lepem in mirnem redu; nij bilo ni ravsa ni kavsa, da-si se je volitev 3 dnij vršila. Gospod Gašper Kastelic, bivši prvi nadžupan, rekel je očitno svoji stranki, da za njega nij treba glasovati, ker ima dosti svojega opravila in nikakor ne prevzame nadžupanije. Druga stranka, katera je želela glasovati za gospoda Romualda Župančič-a nij imela nobene zapreke glasovati po svoji volji, marveč se stranki združiti in glasovanje se je v lepem redu dokončalo. Na 18. januarja t. l. bila je seja tukajšnjega zbora prvokrat držana pod novim nadžupanom g. Romualdom Župančič-em. Ob 10. uri predpoludne se odpre seja, in tu se jamejo pretresovati in v red stavljati reči, katere so bile že prej zboru predložene. Bilo je 12 točk, katere so se samo po slovenski in v prav lepem redu izvrševale. Pri tej priložnosti se je g. župan pokazal, da je pravi narodnjak, kajti njegov zapisnik in vse uradovanje bilo je po slovenski. To je lepo in pravo! Po vsi pravici se mora reči, da je prvi gospod župan svojo nalogo pravično in zvesto opravljal, in pa da imamo tudi zdaj možaka za župana, kateri je sposoben in zmožen, svoja opravila izvrstno opravljati. Bog daj dosti takih županov po Sloveniji!

Pri tej priložnosti moram še opomniti, da so prošla že tri leta v globočino večnosti, odkar so pravila za čitalnico v Materiji potrjena. Torej se nadejamo, de bo vendar le enkrat zagledala beli dan. Saj je v Materiji in v celi okolici dosti narodnjakov, kateri so zvesti sinovi majke Slave, ki bi bili lahko že davno čitalnico napravili. Ali z žalostnim srcem moram reči, da je nam le ene reči silno in neobhodno potrebno, in ta je: zlata „sloga“. Torej gospodje Franjo Kraljič, administrator v Brezovici, in Tone Notar, vrli tukajšnji duhovni pomočnik, kot tudi gospod Romuald Župančič, vrli župan, in gospodje Kastelci, vsi si sežite v roke in jamite vendar enkrat nabirati ude za čitalnico, in pokažite svetu, da imaste za ubogo, nemikano ljudstvo v Vaših srcih gorko ljubezen; kajti, ako čitalnico napravite, bo imelo ljudstvo zmirom priložnost kaj lepega, korist-

nega in podučljivega slišati in čitati. Drugi pot več. (Nam bo ljubo, Ur.)

Domače stvari.

— (Ljubljanska čitalnica) je izdala svoj „letopis“ o začetku l. 1873. Iz tega posnemljemo, da ima 312 ljubljanskih in 29 vnanjih udov, torej skupaj 342. Dohodkov je bilo za leto 1872 vkup 4524 gld., stroškov pak 4152 gld. Med stroški naha-jamo visoko plačo 1400 gld., za stanovališče. Ta letni znesek kapitalizirano jemljen, — kako vse lepše in častneje stanovanje bi imela narodna čitalnica v novo zidanem bodočem narodnem domu.

— (Sedemnajsta slovenska predstava) dramatičnega društva v deželnem gledališči boče vtorek 4. februarja. Predstavljal se bosta dva nova komada in sicer „Gospod Zamuda“ igra v 1 dejanji iz francoskega poslovenil V. Mandele in že zadnjič naznanjena komična opereta „Izbujeni lev“, katera je tudi na tukajšnjem nemškem gledališču, kakor povsod, imela prav si-jasen uspeh.

— (Repertoar slovenskega gledališča) za mesec februar je sledeč: vto-rek 4. febr. „Gospod Zamuda“; „Izbujeni lev“; v nedeljo 9. febr. „Hudobni duh Lumpaci-Vagabund“, čarobna burka s petjem v 3 dejanjih; v ponedeljek 17. febr. „Doktor in frizér“, burka s petjem v 2 dejanjih (nova) in „Dokler ni pravega“, opereta v 1 dejanji (nova); pustno nedeljo 23. febr. „Čitalnica pri branjevki“, burka v 1 dejanji (nova) in „Kralj Vondra XXVI.“ parodistična opera v 3 dejanjih. Za postni čas je pripravljenih več resnih igrokazov.

— (Iz Krke) na Dolenjskem se nam piše 26. jan. — Že zopet je bil včeraj preiskovalni sodnik g. Kastelic iz Kočevskega mesta tukaj, kateri je pozno v večer, veliko ljudi vsake starosti zasliševal. Neko dekle namreč, iz Hočevja (vas pol ure nad Krko) kakih 25 let stara, je šla zadnjo nedeljo po binokostih pret. leta zjutraj k maši, in nij je bilo več nazaj. — Prihodnji petek so jo našli blizu domače vasi v gozdu — mrtvo, kakor je bilo v „Slov. Nar.“ že enkrat povedano. Da je moral uboj silen biti, spozna se iz tega, ker je imela, — naj bolj gotovo s kámenom, — razbito črepinjo, tako, da so se možgani videli. Revica tudi nij bila — sama, kajti po natančnem preiskovanju razvideli so zdravniki, da mora biti v petem mesecu. Preiskovalni sodnik je dal včeraj dva umora sumljivih fantov v Kočevsko mesto v ječo odpeljati.

Razne vesti.

* (Nesreča.) 22. t. m. je kočar Fr. Ločniškar iz Ladije na potu iz Ljubljane nad Medvodami padel v potok Sórico. Na onem mestu, kjer je imenovani mož v vodo padel, bile so krvave sledi videti: našel se je njegov klobuk, omrela in en žakelj z v Ljubljani nakupljenimi rečmi. Trupla še dozdej nijso našli.

* (Na južni železnici) se je meseca decembra 1872 l. prepeljalo 390.789 ljudi in 6.955.075 centov blaga; dohodkov tega meseca je bilo 2.788.567 gld. Vseh dohodkov leta 1872 je bilo 33.873.750 gld.

* (Demantna gostija.) V Brandisi na Češkem se praznuje 1. februarja redka slovesnost demantne gostije šestdesetletnega

zakona. Mož in žena, katera že toliko let v zakonu živita, sta skupaj 170 let stara in imela 17 otrok, od kojih šestero živi, s 33 unuki.

* (Spriden sin.) V Csegi na Ogerskem je nek kmetski fant svojega očeta, ker mu nij hotel predati kmetije, tako dolgo pretepal, da je na pol mrtev obležal. Na klic očeta so prihiteli sosede; sin zbeži na parno, da bi ga ne ujeli. Ko pa vidi, da so kmetje za njim, podžgal je hišo in skušal uiti. Kmetje pa ga zgrabe in ubijó.

Narodno-gospodarske stvari.

O povzdigi vinoreje.

Ministerstvo poljedelstva je že konec avgusta l. 1872 razposlalo vinorejskim društvom poziv, naj izjavijo svoja mnenja o vprašanji, ali bi kazalo odpraviti uvožnino in izvožnino za vino, tako da bi nemška, francoska, španjska in laška vina lahko brez vsega davka prehajala meje avstrijskega cesarstva, pa tudi naša vina bi lahko se izvažala v tuje kraje čez mejo.

Našim ustavovercem je lahko na to vprašanje odgovor dati: „Proč z mejami; zakaj bi nas teška izvožnina in uvožnina ločila od prusakov naših bratov?“ — Ali narodni gospodar mora to stvar temelitejšje in brez ozira na politiške razmere pretresati. Tudi ormuško vinorejsko društvo je odgovorilo na stavljeno prašanje, mirno, brezstrastno tako-le:

Na vprašanje, ali ima vožnina za avstrijsko-ogerska vina na strani nemških društvenih držav celó nehati, se lahko različno odgovarja. Kupčevalec terja po pravici ponehanje, vinorejec pa se ga boji. Po dopisu visokega c. k. ministerstva za poljedelstvo 4. avg. 1872 št. 7215 hočemo na dotično vprašanje le s stališča domače vinoreje odgovoriti.

Ako se razmere avstrijskega vinorejstva vzemó, mislimo hoté ali nehoté da prosta kupčija z vinom domačo vinorejo škodovati mora.

Vsled knjižice, izdane od c. kr. statistične centralne komisije, pridelala je Cislejtanija 1870 l. na 368.068 oralih 4.807.187 d. a. veder vina, vrednosti 29.759.566 gld. a. v. Ako računimo oral vinogradov na 700 gl., representirajo vinogradi Cislejtanije narodno premoženje 257.647.600 gld. Ta iznesek representira stalen kapital, s katerim cislejtanski vinorejci delajo; istina vinoreje Translejtanije tukaj nij prišteta. Ako bi tako velik kapital obrnili na kakšno koli industrijo, komaj bi cvesti zamogla brez dobrega zavarovanja proti ptuji konkurenciji. Ako je pa vino med drugimi deželnimi proizvodi med prvimi, poudariti moramo še, da ga ja ne redimo tako, da bi druge redivne reči škodo trpele, med tem da zelišča za pridelovanje pive in žganja na naj boljših njivah rastejo. Če toraj na vinorejo ne obrčamo prave skrbi, poniža se vrednost vinogradov, ki nijso za drugo kulturo, in premoženje ljudstva je ravno toliko oslabeledo. Vincarji in manjši posestniki vinogradov prišli bi vsled napačnega ravnanja vlade hitro na beraško palico in poljedelstveno siromaštvo bi se pomnožilo.

Vpraša se torej, ali more avstrijsko-ogerska vinoreja konkurencio imeti s tujimi deželami ali ne?

To vprašanje delimo v dva dela: 1. Kaj prinaša Avstrijska na tuje trge? in 2. Kaj dobivamo iz tujih dežel na avstrijski trg?

1. Oziroma kakošnosti Avstrijski nij mogoče, zunanjim deželam okusa ugodna, sploh vina dajati, ki so za prevažanje. Če so tudi nekatere razstave izvrstna vina imele, bilo jih vendar tako malo, da tudi najmanjšemu povpraševanju po njih nijso zadostila; razstave sploh le kažejo, kaj bi se lahko pridelalo, ne pa, kaj se v resnici pridelala. Po zdanjem stanu kletarstva, ki je skoraj v vseh delih cesarstva enako nerazsnovano, nam nij mogoče, v oziru kakošnosti

konkurencije dati francoskim in porenskimi vinom. Splošno prizadevanje, oziroma dobrote vina zunanje dežele doseči, če ne preseči, vidimo zadosti iz tega, da se vlada in vinorejci trudijo z ustanovljenjem šol (Klosterneuburg, Maribor) kakor tudi z osnovo društev za vinorejo in njihovih subvencij povzdigniti ne le vinorejo, ampak tudi kletarstvo. To prizadevanje datira pa še le iz novejšega časa, kar ne moremo zadosti poudariti, zagadel še nemamo tistega vspeha, ki bi konkurenco inozemskega vina z zunanjim opravičeval. Še le potem, ako nam umna, v cellem cesarstvu enako razširjena vinoreja in zahtevam znanosti zadostujoče kletarstvo pripomore, v naših vinorejskih deželah dobra vina za prevažanje pridelovati, bode mogoče, vozino ovreči.

Oziroma količesti tudi nismo kos tuji trgovini: kajti Avstrijsko-Ogerska je v vrsti tistih dežel, ki vino producirajo, še le na četrtem mestu; pridelajo namreč vina:

1. Francoska	45,800.000	hektoliter *)
2. Italija	26,550.000	"
3. Španska	22,900.000	"
4. Avstrija	21,050.000	"
5. Portugal	4,900.000	"
6. Zvezne države	2,000.000	"

Skupaj . . . 123,200.000 hektoliter.

Avstrijska pridelava torej peti del vina onih 5 dežel. Prvič imenovanih 5 dežel, z njimi tudi Grško izvažajo pridelano vino v naslednem redu:

1. Francoska	23 %
2. Španska	19.2 "
3. Portugal	17.5 "
4. Grško	7.5 "
5. Italija	5.6 "
6. Avstrija	0.5 "

(Konec prih.)

— Trgovinska pogodba se je sklenila med Avstrijo in Siam-om. Za Siam so podpisani: kraljeva visokost Krom Hluang Wongsadhirai Sanid; njihova vzvišenost Chow Phya Bhudharabhai, minister vnanjih zadev; n. zv. Chow Phya Surawongse Way Wadhne, vojni minister itd. Siamci morajo imeti gibčne jezike, da se jim ne spodtaknejo, kadar izgovarjajo imena svojih mogotcev.

Poslano.

V „Zgodnji Danici“, št. 3, smo čitali neko opravičenje č. g. Vales-a, v katerem mej drugim nahajamo to-le očitaje: „Tudi je bilo v poslednji odborovi seji (razen mene) sklenjeno, da naj vse pri starem ostane, in da naj se (vkljub mojemu nasvetu za spravo) agitira za stare odbornike. (Mesto moje malenkosti in g. Šuca so postavili za kandidata uže bivša odbornika gg. Lebana iz Črnic in g. Ličena iz Rifenberka. Zarad tega so tudi res na vse kriplje pri zadnjem zboru delali, da bi duhovsko stranko pod klop deli. Mesto mene in g. Šuca niso hoteli nobenega duhovnika za kandidata postaviti, niti vrlega g. Stresa, ki je ravno o porodu „Glasa“ pokazal, da se slehernega sumničnega po kaki odvislosti boji.“

Ker g. Vales s to izpovedjo resnici v obraz bije in ker je ves njegov dotičen sestavek tendenciozen in na to meri, da bi odbor „Soče“ pred slovenskim ljudstvom onesnažil, smo mi podpisani primorani, vse razjasniti, kar se je zarad zadnje volitve Sočnega odbora sklepalo in storilo, ker to od nas terja naša čast. 9. decembra l. l. je bila odborova seja, pri kateri se je sklepalo zaradi občnega zbora in toček dnevnega reda. Ko je bilo to dovršeno, je začel se razgovor o kandidatih, katere bi odbor nasvetoval družabnikom. Gospod Vales se oglasi, da on ne more prevzeti več kandidature. Mi vsi nazoči odborniki smo ga prosili, da naj nikar tega ne stori; g. Doljak pa popraša, ali hočemo še složno delati v prid narodu, in ko se nij moglo priti pri isti seji do no-

*) Hektoliter je 1³/₄ d. a. veder.

benega rezultata glede kandidatov, sklenejo nazoči, da pridejo čez 8 dni zopet skup da postavijo kandidate.

V resnici se snidemo 23. decembra l. l. vsi podpisani k posvetovanju; nasveti so bili razni, govorilo se je tudi o drugi stranki, o kateri se je tudi slišalo, da agituje za nam neznane kandidate. Na dr. Lavričev predlog se je ravno sklepalo, ali se ima Tonklija poprašati, če prevzame kandidature v odbor, ko pride g. Vales; mi vsi ga prijazno pozdravljamo ter izrazujemo veselje nad njegovim prihodom. Razgovor se je zasuknil na kandidature g. Valesa; na našo prošnjo, da naj se pusti kandidirati, nam odgovori, da on neče biti nasvetovan ni od ene, ni od druge stranke; in da se žrtuje spravi. Mi vsi smo ta korak obžalovali in g. Valesa prosili, naj vendar še premisli in odstopi od svojega sklepa; a vse zastoj. Na to nam pokaže g. Vales neko kandidatno listo nasprotna stranke, katero mu je poslal Stres, da jo nam predlaga. Ta lista je sestavljena tako-le: Predsednik dr. Tonkli, odborniki: Dolencec, Faganel, Jeglič, dr. Lavrič, Maraš, Mašera, Povše, Stres, dr. Žigon. Tej listi se je ustavljala večina nazočih, vsi pa smo poudarjali, da predsednik mora ostati dr. Lavrič. Razgovor je postal živahen, g. Vales je omenil, da ne bo mogoče sprave; kljub temu pa stavi g. Doljak zaradi sprave nasledni predlog: „Dr. Lavrič naj ostane predsednik, v odbor volimo ostalih 5 tukaj nazočih, druga stranka pa nam naznani še 4 kandidate, katere bomo radi volili in družabnikom priporočevali.“ Gosp. Vales pa odgovori, da je nam predložena lista ultimatum (skrajni pogoj), na kar odborniki gg. Nanut, Faganel in Doljak, osupnjeni izkličejo: „Tedad ste nam napovedali boj; če je taka, nij mogoče porazuma, naj volici sami odločijo!“ Končno smo še vsi gospoda Valesa nagovarjali in prosili, da naj se potrdi za porazum in spravo; on pa je g. Doljaku samemu odgovoril, da g. Stres ne pozna nobene udanosti, da je absolutist.

Pripravljeni, čakali smo do občnega zbora 30. pret. meseca z nasvetovanjem kandidatov, zmirom misleči in nadjajoči se, da se morda pred zborom nasprotna stranka spusti z nami v dogovore; a vse zastoj, vsled česar smo bili primorani nasvetovati tiste kandidate, od katerih smo bili gotovi, da prevzamejo odbornišvo.

Na razne psovke v dveh slovenskih listih in na očitaje brez dokazov, da smo liberalci itd., si štejemo v dolžnost tukaj poudarjati, da se resnično čutimo svobodnjake, kateri si morajo prizadevati na vso moč, da oproste naš ubogi narod vseh starih krivic in mu pribore vse tiste pravice, katere mu po naravnih postavah tičejo. In to našo dolžnost moramo toliko gotovješe vestno izvrševati, ker nam jo nalagajo društvena pravila. (§. 1).

Kar se pa končno tiče verskih vprašanj, se po pravilih razume in je bilo tudi od prvega začetka izrečeno, da se polit. društvo „Soča“ s temi ne peča, ampak, da to pripusti onim, ki so zato postavljeni.

Iz tega naj svet sodi, na kateri strani je pravo in koliko resnice je na tem, kar g. Vales po časnikih pisari.

Vaša strast, čestiti gospod, pripeljala Vas je do obrekovanja, in kdo se poslužuje tako nečastnega orožja?

Zalostno je sicer, da moramo ravno Vam to očitati; a mi smo sebi in tistim, ki so nas volili, dolžni, da branimo svojo čast. Vi pa ste nas za eno iskušnjo obogateli.

Dr. Lavrič mp., Matija Doljak mp., Jož. Faganel mp., Ljudevit Premrl mp., Jožef Nanut mp., Viktor Dolencec mp.,

Dunajska borska 31. januarja.

Enotni drž. dolg v bankovcih	67	gid.	25	kr.
Enotni drž. dolg v srebru	71	"	80	"
1860 drž. posojilo	—	"	—	"
London	108	"	90	"
Kreditne akcije	332	"	50	"
Akcije narodne banke	961	"	—	"

Napol.	8	"	66 ¹ / ₂	"
C. k. cekini	—	"	—	"
Srebro	107	"	50	"

Za svetovno razpostavo na Dunaji

se kupujejo lepi, dolgi ženski lasje; rumeni (blond), rdeči in sivi imajo prednostne cene in se lahko po pošti pošiljajo; tudi se sprejemajo posamezni kosi, in denar za-nje se takoj pošlje. (33—3)

Wilhelm Stutz,

v „Zvezdi“ (Sternallee), hiš. št. 30 v Ljubljani.

Plučna sušica je ozdravljiva!

dokazano v knjigi, katera je ravnokar v 8. natisu na dan prišla in katerej uže mnogotisočnovospomlad življenja zahvaljuje. Način lečenja je vsakterniku razumljivo popisan od M. Auerbach-a. Zdravljenje je prosto, stroški mali, povsod rabljivo, vspeh radi-kalen. Dobiva se na pošiljatev 1 tolarja 5 sreb. grošev = 2 gl. = frank. 40 Čts. od (247—15)

J. V. Albert-u

München, Maximiliansstr. Nr. 37.

„Deutsche Zeitung“

je prinesla v št. 301, na priloge 5. strani, 1. novembra 1872, sledeči ozira vredni članek:

Wilhelmov čaj za čiščenje krvi.

Slišali smo že več mnenj o tem mnogoznanem zdravilu, in da se bralci o tem še bolj seznanijo, hočemo tukaj nekatere navesti: Dr. Rust je v javnem zboru o tem zdravilu rekel: „Wilhelmov čaj za čiščenje krvi je v resnici ljudsko zdravilo, ker vsako leto na tisoče izgledov daje o srečnem uspehu pri revmatičnih in protinskih boleznih — zdravilo, katero bogatni tako rad rabi kot ubožec, o njem gotove pomoči pričakuje; zdravilo, katero najveljavnejši zdravniki iz prečiščanja sami priporočajo.“ Dr. Rüder piše v „Medicinische Wochenschrift“ (1871): „Wilhelmov čaj za čiščenje krvi je po medicinskih zakonih mešan iz takih rastlinskih prvin, ki imajo poseben učin na vodene tvorine v koži, v kateri se pogosto neiztrpljiva bolečina čuti, ako se je zloznost med elektriko parokroga in med kožo motila in nehala.“ Dvorni svetovalec in profesor Oppolzer je rekel v zdravilnici pri nekem protinastem bolniku: „Wilhelmov čaj za čiščenje krvi je vreden da ga ne preziramo, ker je veliko bolnikov, katerim sem jaz na njihovo željo uživati ga priporočil, njegov način jako hvalilo.“

Svarimo pred ponarejanjem in sleparijo.

Pri kupovanju naj p. n. občinstvo natanko gleda na postavno brambino marko in naslov, ki se nahaja pri vsakem zavitku na zunanji strani, da se po sleparijah ne ogoljufa.

Pravi Wilhelmov antiartrični antirevmatični čaj za čiščenje krvi se dobiva le iz prve mednarodne fabrikacije Wilhelmovega antiartričnega antirevmatičnega čaja za čiščenje krvi v Neunkirchen pri Dunaji ali v mojih po časnikih nevedenih zalogah.

Zavitek, v 8 obrokov razdeljen, po predpisu zdravnika pripravljen, s podukom v različnih jezicah 1 gl., posebej za kolek in zavoj 10 kr. (13—1)

Na ugodnost p. n. občinstva se pravi Wilhelmov antiartrični in antirevmatični čaj za čiščenje krvi tudi dobiva: Mariboru pri Al. Kvandestu; v Celji pri Woggu in Radakovicu; v Lonču pri L. Müllerju, v Varaždinu pri dr. A. Halterju.